

פסיכוזה היא מצב אנושי, ואפשר לטפל בה בבית

התראות

אוריה מויאל

פורסם ב-14.07.16 | עודכן ב-22.06.19

במאמר שכתבתי בעבר במדור הבריאות של "הארץ" התייחסתי למודל טיפולי בשם דיאלוג פתוח, המספק מענה לאנשים במצבי משבר פסיכוי ראשון. הטיפול ניתן על ידי צוות רב-מקצועי באופן אינטנסיבי בביתם של האנשים ועם משפחתם, ועל פי מחקרים רבים, מביא להחלמה: מעל ל-70% מהמטופלים לא חווים הישנות של התסמינים במשך שנים.

בדומה לדיאלוג פתוח, קיימים מודלים נוספים בעולם שהולכים ומבססים את מקומם במערכות הבריאות המקומיות. בארץ ראוי לציין את עמותת מרחבים שמפעילה את פרויקט "עבודת בית". בפרויקט ניתן טיפול ביתי-משפחתי-אינטנסיבי, המבוסס על רציונל קליני וערכים המשותפים לאלה של דיאלוג פתוח ומודלים נוספים כמו נביגיט שפותח בניו יורק.

איתי קנדר הוא עובד סוציאלי, מנהל שלוחת גוש דן של עמותת מרחבים וחוקר מדיניות בבריאות הנפש. הוא כתב נייר מדיניות במסגרת לימודי מדיניות ציבורית על הנושא של חלופות לאשפוז פסיכיאטרי. קנדר השווה בין העלויות המשוערות של אשפוז מלא (המהווה את הרוב המכריע של האשפוזים) לבין טיפול ביתי כדוגמת דיאלוג פתוח או עבודת בית.

מיטב הכתבות והפרשנויות, מדי יום ישירות אליכם למייל

הרשמה בקליק

היומית של טיפול ביתי מכיוון שהוא לא ניתן על בסיס יומי). פרמטר נוסף במשוואה, הוא משך הזמן הממוצע שאדם נמצא במסגרת אשפוז או טיפול ביתי. אדם שנכנס, יוצא וחוזר לשערי המוסד הפסיכיאטרי יימצא בו בממוצע 343 ימים. אדם שעובר טיפול ביתי יסיים אותו בממוצע אחרי תקופה של עשרה חודשים.

כך שהעלות המשוערת של אשפוזים לאדם אחד בתקופת חיים שלמה נאמדת בכ-343,000 שקל (לקופת המדינה), בעוד העלות המשוערת עבור טיפול ביתי נאמדת בכ-80,000 שקל (כיום ניתן לצרוך רק באופן פרטי). מכאן, מתבהרת הנחיצות של הטיפול הביתי והיתרונות הבולטים שלו:

1. אחוזי הצלחה גבוהים הכוללים חזרה לתפקוד, ללא תסמינים.

2. הטיפול הביתי ניתן בתקופה אחת רציפה. זאת לעומת אשפוזים חוזרים שמספרם גדול מאשפוזים ראשונים. כלומר אדם שמתאשפז פעם אחת יתאשפז ככל הנראה פעם נוספת. "הטמעה של חלופות אשפוז במערכת השיקומית-פסיכיאטרית", כתב קנדר, "צפויה להביא לצמצום משמעותי של תופעת האשפוז החוזר".

3. חיסכון של מאות מיליוני שקלים מתקציב קופות החולים לבריאות הנפש.

השאלה המתבקשת היא מדוע מודל כה מוצלח שזוכה לווריאציות שונות ברחבי העולם עדיין לא השתלב במערכת הבריאות בישראל?

את התשובה מספק אולי פרופסור פסח ליכטנברג, פסיכיאטר מנהל מחלקה בבית חולים הרצוג בירושלים. הוא חבר קליני בפקולטה לרפואה באוניברסיטה העברית ובעבר כיהן כראש החוג לפסיכיאטריה. בדברים שנשא באפריל האחרון, באסיפה השנתית של האיגוד הישראלי לקידום גישות פסיכולוגיות וסוציולוגיות לטיפול בפסיכזזה (ISPS-IL), אמר: "הסיבה הבסיסית קשורה לתפיסת הפסיכזזה, השיגעון, כמשהו שלא באמת מצריך הקשבה לאדם הפסיכזטי, לא באמת צריכים להתמודד עם מה שנאמר או לחשוב ייתרה לו, צריכים בעיקר להרגיע... כמו

להבין את ההפרשה - אותו דבר בהפרשה מוחית דופמינרגית, שנקראת פסיכזזה. כל עוד זאת הגישה, אז באמת צריכים רק לסלק את ההפרשה ולהרגיע".

ליכטנברג וקנדר משתפים פעולה ופועלים ביחד ובנפרד לקידום גישות דיאלוגיות במקרים של פסיכזזה. ליכטנברג הקים את עמותת סוטריה, שחזונה הוא הקמה של בתים קהילתיים טיפוליים שבהם אנשי הצוות מספקים אופן קשבת ומשוחחים עם האנשים שנמצאים במשבר פסיכזטי. הם לא צריכים להיות פסיכולוגים או פסיכיאטרים, ומכאן שעלותם נמוכה יותר. מודלים דומים מבססים את מקומם ברחבי העולם: שתי סטריות חדשות (בתים קהילתיים טיפוליים) הוקמו בוורמנט, ארה"ב ובבדפורד, בריטניה, ותוכניות הכשרה של דיאלוג פתוח - חלקן בסבסוד ממשלתי - מתקיימות בפינלנד, איטליה ובריטניה.

"במודל של סוטריה הדגש הוא על יצירת קשר", אומר ליכטנברג. "הדגש הוא על מניעת סטיגמה, לתת לאדם להבין שהפסיכזזה זה מצב קיצוני - לפעמים מצב קשה ביותר - אבל עדיין בקשת החוויות האנושיות". האדם הראשון שביטא את הרעיון הזה היה הארי סטאק סאליבן, פסיכיאטר שבעצמו אושפז בנערותו.

הפעילות המתמשכת של קנדר וליכטנברג בנושא היא חשובה ביותר, ואני מאמין שבמרוצת השנים חלופות האשפוז יהפכו להיות הסטנדרט המקובל. באותו זמן, נדמה לי שהשינוי התפיסתי הוא תנאי מקדים לכך - ההבנה שפסיכזזה היא דרך ביטוי עמוקה ולגיטימית של חוויות שלעיתים לא ניתנות לביטוי בלעדיה - וכדי לקדם אותו ואת חלופות האשפוז, יש צורך בלובי מגובש וחזק - של משפחות, מתמודדים, אנשי מקצוע ואזרחים מעורבים.

תודה לאיתי קנדר שסייע בכתיבת המאמר

אוריה מויאל | יסט של הנפש

מתעניין בהיבט התפקודי, הניורולוגי והרגשי של בריאות הנפש, ברפורמות בעולם השיקום, בפסיכיאטריה ובתפיסה החברתית של הפרעות נפש.

ביוני 2019 יצא לאור ספרי הראשון בהוצאת פרדס, "חִיטְרִיפּ" - רומן המגולל את סיפורו של צעיר החווה אירוע פסיכטי שמשנה את חייו; בניסיונו לשים קץ ל"חיים המדומים", הוא יוצא למסע דרכים ברחבי ארצות הברית.

לאתר הקול שבפנים

כתבות מומלצות

ניצחונו של נתניהו תלוי קודם כל בידי השמאל והמצביעים הערבים

צפייה בסרט על יגאל עמיר לפני הבחירות היא סטירת לחי מצלצלת

שנים הוא נתפס כשיר קיטש. ואז הגיע החידוש של בק

